

Bērnu zobārstniecība

Materiāls tapis
sadarbībā ar
Valsts reģionālās attīstības
aģentūru

Valsts reģionālās
attīstības aģentūra

Bērnām sāp zobiņš. Viņš histēriski raud. Vecāki bērnu ved pie zobārsta. Taču izrādās, ka dežūrārsts nav pieejams, bet privātprakse sniedz maksas pakalpojumus. Redzot bērna mokas, vecāki ir arī gatavi samaksāt lielu naudu kaut par piena zobiem, lai tikai pārtrauktos akūtās, nepatīkamās sāpes. Taču, ak vai, bērnu tur nepieņem, jo ārsti strādā pēc iepriekšēja pieraksta un vakanču rindā nav. Tad atliek sēdināt raudošo bērnu mašīnā un mērot ceļu uz Rīgu. Tas ir stāsts, ko uzklusām itin bieži. To varētu turpināt ar sarunu par zobu profilaksi, bet šoreiz tuvplānā – pakalpojuma pieejamība.

Valsts apmaksātu pakalpojumu pieejamība mūspuses novados

Ja var ticēt interneta vietnēs atrodamajai informācijai, tad kādreizējā Limbažu rajona teritorijā ir 11 zobārstniecības pakalpojumu sniedzēji. Taču dežūrārstu nav. Tuvākā vieta, kur pieejama diennakts neatliekamā palīdzība, ir zobārstniecības un sejas ķirurģijas centrs Dzirciema ielā Rīgā. Tāpat diennakts neatliekamo palīdzību tur sniedz arī klīnika Denta Brīvības gatvē.

Zobārstniecību bērniem līdz 18 gadu vecumam finansē valsts. Taču bezmaksas pakalpojumus var saņemt tikai tajās ārstniecības iestādēs, kas ir līgumattiecībās ar Nacionālo veselības dienestu (NVD). Pēc 10. jūlijā aktualizētajiem NVD datiem šādus līgumus ir noslēguši tikai 5 pakalpojumu sniedzēji: Limbažu novads – SIA Limbažu slimnīca un Vidrižu doktorāts, Salacgrīvas novads – Gunas Keišas individuālais uzņēmums, Ingūnas Šmites prakse un Liepupes doktorāts. Valsts apmaksātie pakalpojumi nav pieejami Alojasa novadā un Lēdurgas pagastā, kur vispār nav zobārstniecības.

Taujāts, kur lēdurdzieši ārstē zobus, Aivars Freibergs, kuram ir ģimenes ārsta prakse vietējā doktorātā, skaidro, ka lielākoties viņi dodas uz Vidrižiem un Limbažiem. Ģimenes ārsts atminas, ka pirms gadiem četriem pagastā aktualizējās jautājums par zobārstniecību Lēdurgas doktorātā, taču vēl šodien tur ir „plīks, mazs, neremontēts kabinets, aprīkots ar novecojušu iekārtu”. – Tur viss jāsāk no nulles. Manuprāt, tas prasīs 20–40 tūkstošu eiro ieguldījumu, – viņš piebilda. – Nedomāju, ka mazā pagastā zobārsts būtu pieejams katru dienu. Tie būtu izbraukumi pāris reizi nedēļā. Kurš ārsts vai pašvaldība būtu gatava investēt tik lielu summu lokālās problēmas risināšanā?

Paveicies, ka poliklīnikā saglabāts kabinets

Aptaujājot pieaugušos, kurus pirms raksta publicēšanas

sastapu Limbažu poliklīnikā un tās apkārtnē kopā ar bērniem, sarunās izskanēja: – *Mums vēl ir paveicies, ka zobārstniecības kabinets darbojas poliklīnikā. Ja zobs sāp, tad tur vismaz darbdienas rītos zobārsti ir pieejami.* Tā ir tiesa, jo daudzviet kādreizējie zobārstu kabineti poliklīnikās ir likvidēti. Taču arī poliklīnikā nav dežūrārsta. Limbažu slimnīcas Veselības aprūpes dienesta vadītāja Liene Česle stāsta, ka patlaban tur strādā divi zobārsti. Poliklīnikā pakalpojumi nav pieejami trešdienās un vasaras sezonā ziemā arī sestdienās. – *Zobārsti pacientus pieņem pēc iepriekšēja pieraksta, bet akūtos – rindas kārtībā, – viņa skaidro.* Veselības aprūpes dienesta vadītāja uzsver, ka bērniem līdz 18 gadu vecumam reizi gadā ir pieejams valsts apmaksāts zobu higiēnista apmeklējums, 7, 11 un 12 gadu veciem – pat divas reizes gadā. – *Šī iespēja ir jāizmanto, jo higiēnists arī informē vecākus par to, kāds ir bērna zobu veselības stāvoklis. Tas jāņem vērā, lai nepiedzīvotu problēmas, – viņa piebilst.* Taču ir skaidrs – arī profilakse nedod 100% garantiju, ka bērnu nekad nepiemeklēs pēkšņas sāpes, piemēram, traumas gadījumā vai arī, ja zobiņam izkrit plombe u.tml.

Pēc sviestmaizes likuma sāpes uznāk ārpus zobārstu darbalaika

No aptaujātajiem astoņiem pieaugušajiem tikai trīs atbildēja, ka viņi nekad nav piedzīvojuši ar bērnu zobārstniecību saistītas problēmas. Savas atbildes ar konfliktu nebarojot un bērni ir draugos ar zobubirsti. Pārējie atminējās, gan kā zvanīts uz visām iespējamām ārstniecības vietām, gan kā mazie pacienti vesti brīvdienās uz Rīgu, Valmieru un Cēsīm, jo Limbažos viņus neapkalpoja pat privātprakse. Limbažniece – māmiņa Liene, kura vēlējās palikt anonīma, stāstīja, ka pērn vairākas stundas kopā ar trīsgadīgo dēliņu apbraukājuši visas zobārstniecības prakses pilsētā. – *Zobs puikam sasāpējās vakarpusē. Limbažos zobārsti darbu bija beiguši. Braucām uz Dzirciema ielu Rīgā, – viņa tur-*

Kristapa AUZENBERGA zīmējums

pināja un atzinās, ka puika bijis ne tikai sāpju, bet arī dusmu nomocīts. – *Kad izsauca zobārstu, viņš jau kļiedza histērijā un muti vaļā nevēra. Vienīgā iespēja bija lietot narkozi. Biju diezgan lielā šokā, kad uzzināju, ka piena zoba raušana izmaksājusi 200 eiro, – atminējās Liene.*

Kādreizējā limbažniece, tagad rīdziniece, Kristīne Bērziņa, uzsvēra, ka problēmas ar bēr-

nu zobārstniecības pieejamību un dārdzību piedzīvo regulāri. – *Kad meitai sestdienā sāka sāpēt zobs, bijām Limbažos. Apzinājām visus zobārstus, pat caur draugiem un paziņām, neviens nepieņēma. Braucām uz Cēsīm un pirkām pakalpojumu. Zoba remonts izmaksāja 40 eiro. Ņemot vērā, ka bērnu zobārstniecību apmaksā valsts, domāju, ka par piena zoba labošanu tā ir ne-*

adekvāta summa, – sacīja Kristīne. Nepilna pusotra gada laikā viņa par abu bērnu zobu ārstēšanu ir samaksājusi 210 eiro. Viņa gan atzina, ka ne vienmēr jāizmanto maksas pakalpojums, bet, lai saņemtu valsts apmaksātu, rindā nākas gaidīt apmēram pusotru mēnesi. Un kāda var būt gaidīšana, kad sāpe ir klāt? Turklāt tā parasti ierodas ārpus ārstu darba laika – vakarā, naktī, brīvdienā kā pēc sviestmaizes likuma, kas allaž krīt ar sviestu uz leju.

Vecāki jautā

• Kādēļ bērniem tik ilgi jāgaida rindā?

Eksperimentālā kārtā mēģinot pierakstīt bērnu uz valsts apmaksātu pakalpojumu pie mūsupuses zobārstiem, tuvākais laiks, kādu man piedāvāja, bija augusta pēdējā nedēļā. Tiesa, visus šo pakalpojumu sniedzējus arī neizdevās saņemt, lai gan bija vēl priekšpusdiena. Skaidrojums, kādēļ tik ilgi jāgaida rindā, ir vienkāršs – katram pacientam pie zobārsta paredzēts noteikts laiks. Ārpus kārtas ārsti var pieņemt tad, ja kāds atsauc savu vizīti.

• Kādēļ par bērnu zobārstniecību jāmaksā, ja tā valstī noteikta bezmaksas?

Par bērnu zobārstniecību jāmaksā iestādēs un praksēs, kas neslēdz līgumus ar valsti. Tiesa, vecākiem šīs izmaksas kompensē kā jebkurus attaisnotos izdevumus, iesniedzot Valsts ieņēmumu dienestam ikgadējo ienākumu deklarāciju un pievienojot čeku par zobārstniecības izdevumiem.

• Kādēļ zobārsti neslēdz līgumu ar valsti, vai bērni ir neērti pacienti?

Ārsti atzīst, ka strādāt ar bērniem mēdz būt grūtāk viņu reakcijas dēļ, ko izraisa sveši cilvēki, aprīkojums, gaisma, sajūtas, izmeklējot zobus utt. Taču ne tas ir iemesls, jo arī pieaugušie ne vienmēr ir ideāli pacienti. Zobārsti skaidro, ka līgumus ar valsti par bērnu zobārstniecību viņi izvairās slēgt zemo tarifu dēļ. Tie nenosedz pakalpojuma izmaksas. Tas nozīmē, ka zobārstiem par mazajiem pacientiem starpību nākas piemaksāt no savas kabatas.

• Kādēļ ārsti atsakās pieņemt bērnu ar akūti sāpošu zobu pēc darbalaika?

Viņiem ir problēma sakārtot finanšu dokumentus. Ja Veselības inspekcija kontrolē konstatē, ka čeki izsniegti ārpus darbalaika, tas nozīmē, ka ārsts pārkāpis reglamentējošos normatīvus. Ārstam jāstrādā atbilstoši tai informācijai par darbalaiku, kas izvietota visiem redzamā vietā pie iestādes vai prakses. Tāpat tur jābūt norādei par tuvāko pakalpojuma saņemšanas vietu.

Septembrī sāks darboties veselības nodoklis

Bērnu zobārstniecības pakalpojumu pieejamības problēma nav tikai mūspusē. Tā ir valsts un jo īpaši lauku reģionu problēma. Turklāt aizvien skaļāk arī mediķi sāk runāt par to, ka veselības aprūpē kvotas patērē nodokļu nemaksātāji, no kuriem daudzi ir ārzemēs dzīvojošie un strādājošie, kuri Latvijā ierodas pavadīt atvaļinājumu un izmanto veselības aprūpes kvotas, arī zobus salabo gan sev, gan bērniem. Situācija mainīsies septembrī, kad spēkā stāsies veselības nodoklis jeb obligātā apdrošināšana un nemaksātāji no valsts saņems tikai neatliekamo medicīnisko palīdzību. Vai jaunais likums uzlabos bērnu zobārstniecības pieejamību? Rindas, iespējams, saruks īsākas, taču, kamēr valsts neatradīs līdzekļus, lai paceltu bērnu zobārstniecības apmaksas tarifus, ticami, ka būtiskas pārmaiņas mēs neizjutīsim.

Aija SEDLIŅA